

OLÁH ANDRÁS „Isten egyetlen tévedése”

„Néha tényleg úgy érzem, hogy sír az Isten, és mi nem vagyunk még elég erősek és elég magasak ahhoz, hogy letöröljük a könnyeit.”
(A jeruzsálemi asszonyok megsiratják Jézust – Gróf Lajos beszélgetése Jókai Annával)

Mi végre vagyunk a világban? Mi a tétje az emberlétnek? Örök kérdés, amelyre Tamási Áron szállóigévé lett gondolata („Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”) csak részben ad választ. Ráadásul e mondatot már többszörösen *újraértelmezte* korunk egyre inkább öntörvényűvé váló, átmosott agyú embere, aki az érték helyett az érdeket állítja előtérbe, a hagyományokra, a szabályokra, törvényekre fittyet hány, és a mának-élés önző ideológiájával oltja be önmagát és környezetét.

Nap mint nap láthatjuk, szembesülhetünk a ténnyel, hogy a luciferi tagadás bizony a lábát megvetette, és ennek nyomán éppen az ember az, aki a legtöbb cinikus kritikát megfogalmazza önnön rendeltetésével és Teremtőjével szemben is.

Manapság divat a konok szembeszegülés, a hagyományok negligálása, elsöprése, az ösztönéletűség makacs és kitaró hirdetése. Az önzésében megerősített, elkényelmesített tudatú ember magától értetődő egyszerűséggel választja a könnyebbik utat. Hisz *úgyis csak egyszer élünk* – hirdeti, és vadul habzsolja a pillanat-értékű testi örömeiket, a szellemet pedig műveletlenül hagyja. Beéri a kevéssel. Az ideiglenessel, az átmenetivel. Már nem gondolkodik hosszú távon. Sőt: egyáltalán nem gondolkodik. Ösztönlénnyé vált, s csupán az ösztönök diktálta vágyak kielégítésére törekszik. És mást nem is vár a világtól. Neki már csak ennyit jelent a „valahol otthon lenni”. Jelenidejűségben él. Múlt és jövő sem köznapi, sem spirituális értelemben nem foglalkoztatja. A szellemet pusztulásra ítélte, legalábbis hagyja elveszni, felémésztődni.

Van-e esély ezzel szembeszállni, kihámozni a tévésorozat-imádóvá silányított embert a való világot hazudó, vakító képernyők elől? Ki lehet-e még ragadni az internetes közösségi portálok személytelen létállapotából, hogy valóban élő, egymásra figyelő, egymást értő kapcsolatokat tudjon kialakítani? Vagy

„a *Teremtés*” – miként az *Az utolsó gyermek* című elbeszélésben olvasható – végleg „tönkretette a *Teremtést*”?

Jókai Anna a regények, elbeszélések szereplőinek sorsán keresztül nem csupán az emberi élet értelmét kutatja, hanem az *ember felelősségét* is. Írásai életfilozófiát, s egyben kapaszkodót jelentő üzenetet közvetítenek az olvasó számára, s egyetlen mércét alkalmaz: a lelkiismeretet.

„Az élet tünékeny, és használni kell valamire” – jelentette ki egy interjúban, s a saját életét íróként és emberként valóban kivételes eredményességgel használta és használja, hogy ne győzedelmeskedhessen a silányság, s hogy a legtétovább lélek is esélyt kaphasson a megtisztulásra.

„A saját bátor és erős énünket kell megtalálni, aki teremtője a sorsának, nem áldozata a körülményeinek” – nyilatkozta az egyik magazin kérdésére válaszolva néhány évvel ezelőtt. Egybecseng ez Hamvas Béla ama gondolatával, miszerint a világ javulása az én javító tevékenységétől függ. A világ megváltozását csak önmagunk megváltozása teszi lehetővé.

Felelősen élni, felelősen gondolkodni, cselekedni elhatározás kérdése. De egy ilyen elhatározásig eljutni nem egyszerű. Sokaknak nem is elég rá egy élet. Mert nem értik meg – vagy észre sem veszik – a jeleket. Jókai Anna azonban tanult saját sorsából: „Megtanultam – mondja – , hogy ne magammal foglalkozzak, s hogy gondolatokkal is lehet másokon segíteni.”

„A művészetet én szolgálatnak fogom fel – vallja –, szerintem azért van, hogy a földet közelebb hozza az éghez.” Pedig – s ezt már én teszem hozzá –, talán soha nem volt ilyen távol a föld az égtől. Ahogy az ember az embertől sem.

Jókai Anna számos írása – így az *Éhes élet* című regénye is – napjaink új-barbár világát állítja elének. Történetét arra a hamvasi alaptézisre építi, miszerint minden ember éhségben éli le az életét. A mű szereplői mindannyian hajszoznak valamit. Valamit, amiről azt hiszik, hogy boldogságot adhat. Van, aki sikert, van, aki pénzt, van, aki megértést, van, aki szerelmet, s olyan is akad, aki csak nyugalmat akar. Az áthallásos nevet viselő Atyi, a halálra készülő nyugdíjas matematikatanár az egyetlen, aki utolsó éveiben másként éli az életét, mert már tudja, hol keresse a választ a kérdéseire. Tudja, hogy „az égiek folyamatosan kiadják a titkaikat, de csak az arra érdemesnek”. Az ő személye a kulcs. Az ő feladata rádöbenteni a többieket, hogy a hamvasi gondolatnak épp

az esszenciáját lopják ki, ha ezt az éhséget a sikeréhségre, a hataloméhségre, a pénzéhségre redukálják.

Mert jó az, hogy az ember örökösen keres valamit, s ezáltal a tökéletességre, a teljességre törekszik. Az *életéhség* olyan készlet, amelyben minden összefoglaltatik. A siker, a hatalom, a pénz is persze. De egy egészségesebb világban éhezünk a szeretetre, a boldogságra, az örömrre, a hálára, a megbocsátásra, a szabadságra, a megtisztulásra, a békére, a bizalomra, a megértésre is. Mindarra, ami reménytelivé tudja tenni az életet.

Mindennapjaink persze tele vannak kételyekkel, tévedésekkel. Miként Jókai Anna említett regényének szereplői is kételkednek önmagukban és egymásban is. Ahogy Istenben is.

A mű jobbára kétszereplős dialógusokra és melljük fűzött belső monológokra épül. Az utóbbi azért fontos, mert láthatjuk, hogy az esendő ember kifelé mutatott-mondott véleménye korántsem tükrözi az igazságot. Mindegy, hogy szeretetből, sajnálatból, kíméletből vagy épp ellenszenv okán hallgatja el a véleményét, de bizony kisebb-nagyobb mértékben minden szereplő „rejtőzködőnek” bizonyul. És mindenkinek van valami előfeltevése a másikról, legyen bár a legbensőségesebb kapcsolatban. Emberi gyarlóság ez, amelyen csak egy bizonyos szint magában lehet felülemelkedni. Ehhez kell egyfajta életérés, rálátás, annak megértése, megfajtése, hogy mi célt is szolgál a földi próbatétel, és miért fontos, hogy mit hagyunk itt, és mit viszünk magunkkal.

Az Atyié szinte krisztusi szerep. Nemcsak tanít, nemcsak közvetít, nemcsak meghallgat, megért és figyelmeztet, hanem a terhet is átvállalja. Mert „nem mindig a fiú fizet az apa vétkeiért. Néha a batyut az apa veszi fel”. Ő már *tudja* ezt. Érte is (miatta is) feláldozta magát az apja a forradalom után.

Ám neki is idő kellett annak felismeréséhez, hogy *egymásért vagyunk*. S a halálig bántja a tudat, hogy egyszer, egyetlen egyszer kitérő választ adott, és a fiát magára hagyta a döntésben. A „még és már” között akkor nem találta meg a pillanatot, és ennek mások boldogtalansága lett a következménye. Azóta viszont – mintegy vezeklésként – „minden koldusok gyámola”. Nem véletlen, hogy még a felesége, Zsizse is enyhe cinizmussal figyel cselekedeteit: „Atyi öszszetéveszti magát a Mindenhatóval”.

Atyi persze nem mindenható. Még csak nem is tökéletes. Csak megértett valamit a világ működéséből. Mert „ő legalább meghallja a többieket”. Az isteni

Gondviselés hozzásegítette ahhoz, hogy felülemelkedjen a mindennapok kicsinyes megítélésén, és megszibbre lászson. Mindent ő sem tud. Inkább csak ráérez arra, amit a krisztusi szeretettan immár kétezer éve próbál sugalmazni az embernek. A Weöres Sándor-i intelem szerint él, cselekszik: „Egyetlen parancs van, a többi csak tanács: igyekezz úgy érezni, gondolkozni, cselekedni, hogy mindennek javára legyél. / Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás: Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.”

Ez az a spirituális élmény, amit Jókai Anna is megfogalmaz. „Az embernek (...) önmaga fölé kell emelkednie, önmagán túl kell alkotnia” – magyarázza a Hamvas-jelenségről szólva. „Az életben a legnagyobb erő az életre való éhség. Ennél csak egy nagyobb van: ennek az éhségnek a megfékezése...” – tesszük hozzá Hamvas Bélát idézve. Továbbá a tévedések és hazugságok fel- és beismerése. Mert az élet nem valamiféle önvédelmi harc. Az élet egy *lehetőség*.

„...az igazi kényszer sosem a hiány betöltése, hanem a fölösleg elajándékozása” – állapítja meg egyik Hamvasról szóló esszéjében Jókai Anna. Ez a regénybeli Atyi nézőpontja is. És így – ebből az alapállásból kiindulva – döbbsenti rá a történet többi szereplőjét arra, hogy sorsukért, földi életük alakulásáért önmaguk felelősek. Így eszmélnek rá az addig jobbára csak a mának élő, önsorsrontó figurák arra, hogy messzibbre kell nézniük.

„A beavatott élet nem átruházható. De az út hozzá fölfedhető” (*Belépés a nappalba*). Atyi feladata is ez. Az útmutatás. A szemek és fülek felnyitása. A látóvá és hallóvá tevés. És ez az író feladata is.

Az út pedig a szeretet útja.

Mert ez az, amely az embert emberré teszi. Jókai Anna egyik – ’70-es évek végéről származó – elbeszélésének (*Ne mondd meg!*) szereplője (Iduka) nem érti, miért pazarolja testvére a szeretetét szerinte értelmetlenekre, akiből hiányzik a figyelem, a törődés, akik észre sem veszik, hogy ő már elfáradt, megöregedett: „Megfeszülni ennek a bandának, csak azért, hogy egy-két jó szót odavessenek?” – kérdezi, mert minden adományt áldozatnak vél, méghozzá *hiába-
való* áldozatnak. A testvér válasza akár az *Éhes élet* Atyijától is származhatna: „A tények ugyanazok. Csak ahogy átéljük, ott a különbség.” Mert a szeretet sohasem lehet pazarlás. A szeretet nem valamiféle befektetés, amelynek meg kell térülnie. A szeretet nem üzlet. Ugyanez cseng vissza a *Tiszta vizet a pohárba* című történetből is (1984). Ennek az elbeszélésnek

a hőse az örök számító, a csak önmagát szerető, saját misztériumát építő kétszeresen megözvegyült „nagyasszony”, akinek egész élete színjáték, s már annyira benne él szerepében, hogy amikor fiának – akit gyerekként eldobott magától – a levelét olvassa, észre sem veszi a benne rejlő kínosan pontos *üzenetet*, csak saját szálnalmas elképzelését dédelgeti, építgeti tovább.

„Nem Isten halt meg, hanem az ember, éppen azért, mert kilökte magából az istenit” – szögezte le keserűen Várkonyi Nándor. De a változás, a belátás, a felismerés, a megtérés lehetősége mindenki előtt ott van. Hacsak nem menekül előle, és nem önnön felelősségének csökkentését próbálja inkább alátámasztani. Az *Éhes élet* szinte minden szereplője elővesz egy-egy leegyszerűsítő népi bölcsességet, profán szöveget, amellyel mintegy igazolni próbálja önmagát s helyzetét. („Néma gyereknek anyja sem érti a szavát. A nehézségek azért vannak, hogy legyőzzük őket. A fájdalom nemesít. A kibicnek semmi sem drága. Rossz pénz nem vész el. Egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz. Alamuszi macska nagyot ugrik” stb.) Ezek is üzenetek. Csak egy prózaiabb világból.

A *Történet a megbocsátásról* című elbeszélés hőse viszont a múltjából kap üzenetet, amikor találkozik a fogadóórán egykori feljelentőjével.

Nem egyszerű a múlttal szembenézni. A sebek nehezen gyógyulnak, a megbocsátás nem önmagától való. Főleg, ha némelyek összetéveszteni látszanak a *megbocsátást* a *felejtéssel*. Az idő kerekét nem lehet visszaforgatni, a múltat nem lehet meg nem történné tenni, de ami volt, elmúlt, hát fátylat rá – hirdetik. Ezt a „nagyvonalúságot” próbálja meglovagolni a történet egyik szereplője, az egykori pártállami „csordavezér” – dilemmát okozva ezzel valamikori megaláztatásának. „Ő vétkezett, és én érzek büntudatot?” – kérdezi döbbenetesen a főhős a család doyenjétől, „atyis” tapasztalattal bíró apósától. Érthető a döbbenet. Mert *ezek* nem *kérik* a bocsánatot, hanem *elvárják*. Minden bűnbánat nélkül. És büntetlenül. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert a másik oldalon mindig ott húzódik a reváns, a bosszúállás gondolata is. De az após szájából elhangzó üzenet értékű mondat minden dilemmát felold: „Én mindenesetre annak is megbocsátok – mondja –, aki nem tud megbocsátani”. A megbocsátás is kegyelmi pillanat. Erő kell hozzá és hit. Tiszta szándék és szeretet. Ez vezet vissza az *Éhes élet* szereplőit is az élhető világba.

„Nagy bajok forrása a mértékhiány, a szakrális helyről elmozdított, túlgerjesztett indulat. S ami sar-

kított, az csak gyűlölködni tud” – állapítja meg Jókai Anna (*Szépben rejtett jó*). A legnagyobb veszély tehát: a tisztánlátás hiánya. Ezért is fontos a vezető személye, hitelessége. (Lám, kezdetben Atyit is megmosolyogják, nevetségesnek, túlbuzgónak tartják. S ami döbbenetes: legkevésbé talán éppen a felesége érti. Inkább szánandónak tartja, mint követendőnek.)

Mindenki a saját kis harcával van elfoglalva. A jelenvaló apró-cseprő kihívásaival küszködnek. Mintha az lenne a fontos. Mintha más nem is létezne. Idő kell, hogy fölismerjék szálnmasságukat. Az *Éhes élet* Pattija például azon bosszankodik, hogy az áramkimaradás miatt nem láthatta a tévésorozat befejező részét. Zsizse számára pedig az a tény jelent problémát, hogy míg Atyi él, nem tervezhet, nem élhet szabadon. Bár maga előtt is pironkodik, de folyton az jár az eszébe, hogyan rendezze majd át az életét Atyi halála után. Mintha a halál számára is megváltás lenne.

Ez az a pillanat, amikor kifordul a lélek. Itt „az ember halálra-szánt. Ön- és közveszélyes. Még az Isten sincs tőle biztonságban.”

Az élet tele van sérelmekkel (és „van, ami nem évül el”). És mindenki csak a saját sérelmeit tartja számon. Az okozott sebek nem neki fájnak. Néha csak minimális részvét kellene, némi együttérzés. De az időszükében élő ember már nem ér rá arra, hogy mások problémáival foglalkozzon: nem telik arra, hogy másokat sajnáljon.

Képes Géza a következőképpen írta le ezt a jelenséget: „más-más / irányban / loholunk pedig / mehetnénk / lassan / kézen fogva / együtt / bomlásnak / indult / az emberiség: / a sort mi kezdjük / s talán / be is / mi / fejezzük – / barátodnak / telefonálj / még / ma: / lehet / hogy / a vonal / holnap / már néma”.

Nincs halogatni való időnk. Ez motiválja Atyit is, aki tudja, érzi a vég közeledtét, és küldetését teljesíteni akarja. Rendet, békét szeretne hagyni maga után. Egymást szerető, egymásért kiálló családot.

Ehhez persze meg kell küzdeni a kísértésekkel és a félelmekkel. „Az emberi lélek legnagyobb kísértése, hogy azt gondoljuk, kicsik vagyunk, úgysem tudunk tenni semmit (...) Ne feledjék, ha gödörbe kerülnek, és úgy érzik, nincs tovább, mindig jön Isten mentőkötele. De nekünk kell megfognunk azt és felkapaszkodnunk.” Ezért is fontos, hogy a felismerést elhatározás, az elhatározást tett kövesse. Ahogy az *Éhes élet* szereplői is megélik ezt. A felismerés számukra sem nyilvánvaló. Míg csak önös szempontjikat dédelgetik, nem válhatnak látóvá.

„Ha az ember benn áll egy völgyben, akkor a völgyet nem látja felülről, de ha elindul, akkor, felfelé haladva már más a rálátása arra a völgyre, amit elhagyott. Nem mást lát, csak másként lát. Olyat is meglát, amit a völgyből nem vehetett észre. A kaptatón felfelé már fontosabbnak látszik a csúcs, az ég, ami nem azt jelenti, hogy az ember cserbenhagyná a völgyet, hanem csupán azt, hogy jelentősen kitágul számára a láthatár...”

Az ember gyakran csak az elmúlás, a vég közelségét érezve tudja felmérni a maga teljességében a lét-horizontot, meg ami azon túl van. Akkor rakódnak-illeszkednek össze egésszé a sorsképek. S gyakran sok mindent másként lát, másként gondol, mint tette azt a hétköznapi szűrkeségében.

Az *Éhes élet*ben is a halál hoz megoldást. Egyrészt Atyi halála – másrészt a vegetáló emberi masszánál nem több nyomorék gyermeké, Ádámé. Mintha egyszerre gát omlana le.

Miért kell Atyinak meghalnia ahhoz, hogy odafigyeljenek rá? Talán ugyanazért, amiért Jézusnak is. Hogy nyomatékot, súlyt adjon annak, amire addig csak legyintettek a többiek. Mert lássuk be, Atyit – míg élt – nemigen vették komolyan. Az öregedés velejárójaként értékelték oktatgató retorikáját. Sajnálkozó iróniával ecseteli a helyzetet a hozzá legközelebb álló Zsizse is: „...Egyre rosszabb. Ahogy hanyatlik, egyre kenetteljesebb. Prédikál. Oktatgat. Már-már kényszeres. De nem a kezét mossa óránként harmincszor, nem a kilincset törölgeti, nem a szőnyegrojtokat kefélgeti, hanem a lelkét csiszolja, dörzsöli rongyos-tisztára...”

Mert az ember – miként az egyik novella bibliai nevet viselő hőse, Lázár is kezdetben – túl könnyen megnyugszik abban, hogy „ember tervez, Isten végez”, s ezzel nem csupán kiengedi kezéből a döntés lehetőségét, hanem szabadulni is szeretne a döntés felelősségétől. Elfeledkezni látszik arról, hogy a *nem döntés* is döntés.

Ezért izgalmas az *Éhes élet* Rózsájának elhatározása is, amikor a társ, a férj helyett a sérült gyermek gondozását választotta. Tudta, hogy ezzel kapukat zár be maga körül. Ezért is érezhette joggal, hogy „egy élet kevés” ahhoz, hogy a maguk teljes mélységében élje meg és fogja fel a dolgokat. Ádám önkínzó nevelésének választása sokkal inkább vezeklés a részéről, mint szeretet. („Két bűn között választhatam” – magyarázta utóbb a döntést.)

Van-e visszaút, folytatható-e a szerelmük, amikor már semmi sem ugyanaz? Ők maguk sem ugyan-

azok. De egy másik minőségben, egy belátóbb szinten – a spirituális üzenet fogadására kész állapotban – rátalálnak a folytatásra (vagy újrakezdésre).

A kulcsszó a (be)látás, a felismerés.

Ha ez nem így történne, az ember valóban Isten egyetlen tévedése lenne.

„Embert a maga hasonlóságára?!” – töpreng *Az utolsó gyermek* című elbeszélésben az Atya. És mégis. Újra. Míg ki nem mondhatja: „Igen. Ez már hasonlít.”

Így a remény továbbél. Ahogy az *Éhes élet* Atyija is továbbél a fiában.

A fiú, Áron, akinek magatartása, viselkedése látszólag az átlagost testesíti meg, született tagadó. Szeretteiben (a nőkben) mélységesen csalódott. (Anyja elhagyta, felesége nem áll szóba vele.) S hiába ért el átmeneti sikereket ott, ahová menekült (az elanyagiasodott világban), körötte összeborulni látszik minden. „Nekem holmi igazságos Istenről ne pofázzanak...” – fortyog indulatosan a regény elején. Hite megingott. Talán nincs is. Legalábbis ezt közvetítik a szavai. Miért szerethető mégis a magát ateistának valló Áron? Mert a keserűség azt mondatja vele, hogy nincs Isten, de valójában minden cselekedete ennek ellenkezőjét bizonyítja. Mindenkin segít, mindenkit támogat. Csak hát mintha önmagát is győzködni akarná... Mindaddig elutasítani látszik Istent, míg a szeretet kapui meg nem nyílnak előtte.

Vele szemben Zsizse, Atyi felesége – aki az „egyszer élünk” álláspontból kiindulva például egészséges önzésnek tekinti Áron döntését – terveket sző még akkor is, amikor nyilvánvaló, hogy ebben Atyi már nem tud társa lenni. A szerelem is bizonyos fokú önzést jelentett számára: nem akart például közös gyereket Atyival, mert attól tartott, hogy közójük áll, s már nem ő lesz a legfontosabb a férje számára, hanem a gyerek. Zsizse még élni szeretne, s kerül mindent, ami az élet végességére emlékezteti: „A halál után is lesz valami. Tudjuk, hisszük. De én ezt szeretném birtokolni.”

Micsoda különbség van kettejük viselkedése között! Zsizse az Atyi utáni életre készül (talán még önmaga előtt is szégyellve, amikor ilyen gondolatok ötlenek fel benne). Atyi viszont épp Zsizse miatt aggodódik: „mi lesz vele nélkülem?”

A „kapni vagy adni” dilemmája jelenik meg kettejük történetében. Bizonyítva, hogy amíg a kapni vágyás erősebb, amíg elnyomja a szeretet hullámain, amíg az ember az egymásra figyelés helyett önmagá-

val van elfoglalva, a lélek elsivárosodása felé halad. A semmi irányába.

Mi lesz? Mi várható?

Jókai Anna jövőképet vázol: ha minden változatlan marad, ha a figyelmeztető jelek nem érnek célt, ha az ember továbbra is vak és süket és érzéketlen lesz, akkor a „Büntanyában” megfogalmazott abszurd következik be. Míg Isten újra nem kezdi a teremtést. Szerencsére az ő ideje, türelme végtelen.

A szeretet mellé tehát fel kell nőnie a *tűrelemnek* is. Jókai Anna azonos című elbeszélése filozofikus magasságokat kezel a köznapi egyszerűségével. Hogy ki a „Mester” és ki a „Tanítvány”, talán nem is fontos. Az emberség a fontos. A várakozásban erősödő szeretet. A megmaradás. Mert nincs helyünk másutt.

Ehhez azonban előbb le kell győzni a kétségeket. A „*Miről beszéltünk?*” professzora – az *Éhes élet* Atyijához hasonlatosan – a jelentős élettapasztalás birtokában is kétségekkel küzd. Szemben a tanítvánnyal – aki este, elalvás előtt is a másnapra gondol már, jövőt épít, tervez –, az öreg az utolsó pillanatig a múlton emészti magát. Nem tudja a tökéletes választ, mi több: azt látja, hogy minél többet ismer meg a világból, annál több ismeretlen kapu nyílik meg előtte. Csakúgy, mint ahogy a Jókai Anna által is megidézett Török Sándor is fogalmazott: „Istenem, mindent, amit tudok, odaadnám azért, amit nem tudok”.

Ajdonu sámán (Néprajzi Múzeum Ltsz. 15785 – részlet)

*

Jókai Anna hősei – miként a mai kor embere – a *hiánytól* szenvednek. Míg föl nem ismerik ezt a hiányt, míg a „mi lesz velem?” önzése áll gondolkodásuk középpontjában, nem lehet beteljesülés.

Kérdés azonban, hogy az ember – aki a XX. század végére száműzte – engedi-e visszatérni hajlékába Istent? Ehhez meg kellene értenie: Istent közel engedni nem szolgálalkúság, s hogy Isten nem uralkodni akar felette.

Csak hogy a mai kor embere az első csalódással gyakran Istent is eltemeti.

Pedig minden emberi élet egy lehetőség. A Gondviselés egy parányi próbája. És minden nap, minden pillanat esély e lehetőség beteljesítésére. Az ember útjára bocsáttatik, és a világ láthatatlan KRESZ-táblái között igyekszik tájékozódni, megtalálni a helyes utat (vagy csak lavírozni, sodródni). Olykor szabályt szeg, néha karambolozik is. Sokuknak célja csupán a túlélés – vagyis az élet maga. Szerény cél. Talán nem is cél. Mert élet van.

Adatik. Az ember feladata annak kiszínesítése, kiteljesítése lenne. Ehhez kap a Teremtőtől impulzusokat. S ha nem vak, ha nem süket, akkor esélye van a megvalósításra. A felelős ő maga. „Nincs *kire* mutogatnia.”

„Vak, aki Isten szikráját nem érti” – mondja Ádám *Az ember tragédiája* X. színében. Isten megtette, ami tőle elvárható. Jókai Anna is – hisz szikrát csiholt, lámpást gyűjtött. Most már rajtunk, embereken a sor, hogy látóvá válunk-e.

Látogasson el a Magyar Napló webáruházába, ahol kedvezményes áron vásárolhatja meg kiadványainkat:

Vers • Próza • Dráma • A Magyar Irodalom Zsebkönyvtára • Nyitott Műhely albumsorozat • Mesekönyvek
Németh László irodalomtörténete • Ismeretterjesztő könyvek • Műfordítások • Művészeti albumok
Szociográfia • Irodalomtörténet, tanulmány, esszé • Antológiák ► www.magyarnaplo.hu